

Gennemgang af ældrebestemmelser

Lov om social service

§ 14 a. Plejehjemsoversigten

Den ansvarlige minister på området samler og formidler oplysninger om kommunale og private tilbud om plejehjem, jf. § 192, plejeboligbebyggelser, der er omfattet af lov om almene boliger m.v., plejeboligbebyggelser, der er omfattet af lov om boliger for ældre og personer med handicap, og friplejeboligbebyggelser, der er omfattet af lov om friplejeboliger, i en landsdækkende plejehjemsoversigt. De nærmere regler om plejehjemsoversigten fremgår af bekendtgørelse nr. 1219 af 22. oktober 2018 om plejehjemsoversigten.

§ 79. Generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte

Kommunalbestyrelsen kan iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer for, hvilke persongrupper der kan benytte tilbuddene.

§ 79 a. Forebyggende hjemmebesøg

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forebyggende hjemmebesøg til borgere inden for bestemte aldersgrupper. Ordningen med forebyggende hjemmebesøg til ældre er et tilbud til borgere i bestemte aldersgrupper og til borgere, som er i særlig risiko for at få nedsat social, psykisk eller fysisk funktionsevne, og som den enkelte kommune derfor vurderer, har behov for et tilbud om et forebyggende hjemmebesøg. Formålet med besøgene er, at medarbejderen gennem samtale med den enkelte borger og med evt. henvisning til relevante tilbud kan forebygge sygdom, ensomhed og social isolation og tab af funktionsevne mv. Det er frivilligt for borgeren at tage imod tilbuddet om besøg.

§ 81 a. Værdighedspolitikker

Siden 2016 har kommunalbestyrelsen haft pligt til at vedtage og offentliggøre en værdighedspolitik for ældreplejen inden for det første år i den 4-årige kommunale valgperiode.

Værdighedspolitikken skal beskrive kommunens overordnede pejlemærker og principper for en værdig ældrepleje. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med udarbejdelsen af værdighedspolitikken sikre, at de lokale ældreråd samt øvrige relevante parter, fx pårørende, ledere og medarbejdere, inddrages. I værdighedspolitikken skal kommunalbestyrelsen som minimum beskrive, hvordan kommunens ældrepleje kan understøtte følgende områder i forhold til plejen og omsorgen af den enkelte ældre:

- 1) Livskvalitet
- 2) Selvbestemmelse
- 3) Kvalitet, tværfaglighed og sammenhæng i plejen
- 4) Mad og ernæring
- 5) En værdig død

- 6) Pårørende
- 7) Bekæmpelse af ensomhed

De nærmere regler for værdighedspolitikker fremgår af bekendtgørelse nr. 70 af 21. januar 2019 om værdighedspolitikker for ældreplejen.

§ 83. Personlig hjælp, omsorg og pleje mv.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at tilbyde hjemmehjælp til borgere, som pga. midlertidig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre opgaverne. Hjemmehjælp omfatter:

- Personlig hjælp og pleje (omtales normalt som "personlig pleje")
- Hjælp og støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet (omtales normalt som "praktisk hjælp")
- Madservice

Formålet med bestemmelsen er dels at bidrage til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte individuelle mål for hjælpen til den enkelte modtager, og hjælpen skal løbende tilpasses modtagerens behov.

§ 83 a. Rehabiliteringsforløb

Kommunalbestyrelserne har siden 2015 været forpligtet til – forud for vurderingen af behovet for hjemmehjælp – at tilbyde borgere med nedsat funktionsevne et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb, hvis forløbet vurderes at kunne forbedre borgerens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for hjemmehjælp.

Baggrunden for lovgivningen var at understøtte, at kommunerne arbejder systematisk med rehabiliteringsforløb ud fra en fælles forståelse af de grundlæggende principper for rehabilitering og rehabiliterende indsatser. Lovgivningen stiller krav om, at rehabiliteringsforløbet skal tilrettelægges og udføres helhedsorienteret og tværfagligt, og kommunen skal fastsætte individuelle mål for forløbet i samarbejde med borgeren.

§ 84, stk. 1. Afløsning og aflastning

Kommunalbestyrelsen har pligt til at sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det kan være en stor belastning - både fysisk og psykisk - at passe en plejekrævende person i hjemmet. En familie eller en person, der passer en pårørende med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet, kan derfor - efter en konkret, individuel vurdering af behovet - tilbydes afløsning eller aflastning. Afløsning gives typisk i hjemmet, mens aflastning typisk gives uden for hjemmet, f.eks. i form af tilbud om dag-, nat- eller døgnophold i plejehjem eller plejebolig.

§ 84, stk. 2. Midlertidige ophold

Kommunalbestyrelsen kan tilbyde personer, der har et behov herfor, tilbud om et midlertidigt ophold i en almen plejebolig eller i en plejehjemsplads. Personer, der bor alene, kan komme i en situation, hvor et midlertidigt ophold vil være den bedste løsning, hvis der skal ydes den optimale pleje og omsorg. Der er alene tale om et tilbud, og borgeren kan derfor vælge ikke at tage imod tilbuddet, men i stedet få den eventuelt fornødne hjælp i egen bolig.

§ 86, stk. 1. Genoptræning

Kommunalbestyrelsen har pligt til at tilbyde genoptræning til afhjælpning af fysisk funktionsnedsættelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til en sygehusindlæggelse.

Formålet med genoptræningen er, at borgeren opnår samme grad af funktionsevne som tidligere eller bedst mulig funktionsevne. Genoptræningen har samtidig til formål at undgå vedvarende eller yderligere svækkelse samt forebygge, at der opstår behov for øget hjælp, fx i form af personlig og praktisk hjælp, eller behov for sygehusindlæggelse.

Der er ikke et krav i serviceloven om en lægefaglig vurdering af behovet for genoptræning. Det vil dog ofte være den praktiserende læge eller hjemmeplejen, der konstaterer behovet for genoptræning.

§ 86, stk. 2. Vedligeholdelsestræning

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder til personer, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor.

Formålet med vedligeholdelsestræning er at forhindre funktionstab og fastholde det hidtidige funktionsniveau. Vedligeholdelsestræning omfatter vedligeholdelse af såvel fysiske som psykiske færdigheder. Vedligeholdelsestræning skal bidrage til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og fastholde det hidtidige funktionsniveau. Vedligeholdelsestræning har således også et forebyggende sigte.

§ 88. Afgørelse om hjælp efter §§ 83 og 86

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelser om ydelser omfattet af kap. 16 i serviceloven. Afgørelserne skal træffes på grundlag af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp.

Det kommunalt fastsatte serviceniveau er udgangspunktet for, hvad borgeren kan forvente af hjælp. Serviceniveauet skal dog fraviges i de tilfælde, hvor borgerens behov nødvendiggør det. Ved vurderingen skal der tages stilling til alle forhold i borgerens ansøgning.

§ 90. Levering af hjælp efter §§ 83 og 86

Hjælp efter §§ 83 og 86 skal leveres i overensstemmelse med afgørelsen. Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at hjemmehjælp efter § 83 leveres inden for en rimelig frist, hvis leverandøren ikke kan overholde de aftaler, der er indgået om hjælpen (erstatningshjælp).

§§ 91 – 94 a. Tilrettelæggelse og levering af hjælp efter § 83

Kommunalbestyrelsen skal efter § 91 skabe grundlag for, at modtagere af hjemmehjælp (personlig pleje, praktisk hjælp og madservice) kan vælge mellem to eller flere leverandører af denne hjælp, hvoraf den ene leverandør kan være kommunal. Kommunalbestyrelsen skal for at opfylde forpligtelsen som minimum:

- 1) indgå kontrakt med to eller flere leverandører eller
- 2) tilbyde modtagerne et fritvalgsbevis, som giver borgere, der er visiteret til hjemmehjælp adgang til, at de pågældende borgere selv indgår aftale med en cvr-registreret virksomhed om hjælpens udførelse. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde træffe afgørelse om, at en borger ikke kan modtage hjælpen.

Efter servicelovens § 92 skal kommunalbestyrelsen have en skriftlig beredskabsplan med retningslinjer for, hvordan kommunalbestyrelsen håndterer konkurser hos private leverandører af hjemmehjælpen. Kommunalbestyrelsen skal endvidere stille krav om bankgaranti eller tilsvarende garanti ved kontraktindgåelse med private leverandører af hjemmehjælp.

Det fremgår af servicelovens § 93, at frit valgs bestemmelserne ikke omfatter beboere i plejehjem/plejeboliger/friplejeboliger.

Der henvises i øvrigt til bekendtgørelse nr. 344 af 26. marts 2013 om frit valg af leverandør af hjemmehjælp og fritvalgsbevis efter servicelovens § 91 og om kvalitetskrav til leverandører af hjemmehjælp efter servicelovens § 83.

§ 94 a. omfatter fleksibel hjemmehjælp, som skal forstås ved, at modtagere af personlig pleje og praktisk hjælp har ret til at bytte ydelser. Formålet med fleksibel hjemmehjælp er at forbedre den enkelte modtagers mulighed for at påvirke den aktuelle og daglige tilrettelæggelse af hjælpen.

§§ 119 – 122 Pasning af døende, plejevederlag og sygeplejeartikler

Formålet med bestemmelserne er, at personer, som ønsker at passe en nærtstående, der ønsker at dø i eget hjem, efter ansøgning til kommunen, er berettiget til at få plejevederlag.

Det er en betingelse for at yde plejevederlag, at hospitalsbehandling efter en lægelig vurdering må anses for udsigtsløs, og at den syges tilstand ikke i øvrigt nødvendiggør indlæggelse eller forbliven på sygehus eller ophold i plejehjem, plejebolig eller lignende.

Kortvarige ophold på sygehus, i plejebolig, på plejehjem o.l. medfører ikke i sig selv at plejevederlaget bortfalder. Der kan ikke fastsættes nogen bestemt tidsgrænse for længden af et kortere ophold. Det må bero på en konkret vurdering, hvori det kan indgå, om indlæggelsen sker med udskrivning til videre plejeforhold for øje.

§§ 150 – 150 d. om Ældretilsynet

Med satspuljeaftalen på ældreområdet for 2018-2021 indgik satspuljepartierne aftale om et forsøg med et nyt styrket tilsyn på ældreområdet (ældretilsynet). Forsøgsordningen er forankret i Styrelsen for Patientsikkerhed, der ligeledes varetager det sundhedsfaglige tilsyn med behandlingssteder efter sundhedsloven. Forsøget gennemføres med henblik på at udvikle og afprøve et uafhængigt og risikobaseret tilsyn med den social- og plejefaglige indsats på ældreområdet. Der er tale om et supplerende tilsyn, som bygger oven på kommunernes tilsyn med kvaliteten i plejen og omsorgen.

Et bredt flertal af Folketingets partier har med aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024 (SSA-reserven) besluttet at forlænge ældretilsynet frem til udgangen af 2024 samtidig med at tilsynet bliver styrket ved indførelse af obligatoriske opfølgings- og læringsforløb til plejeenheder, der har fået påbud fra ældretilsynet. Opfølgings- og læringsforløbene gennemføres af Sundhedsstyrelsen.

§§ 151 – 151 c. Tilsyn med udførelse af opgaver efter §§ 83, 83 a og 86

Kommunalbestyrelsens tilsynspligt indebærer, at kommunalbestyrelsen som myndighed har pligt til at føre tilsyn med, at opgaverne løses med den kvalitet - både fagligt og økonomisk - som myndigheden inden for lovgivningens rammer har besluttet, der skal være i kommunen. Kommunalbestyrelsen skal således aktivt, opsøgende og systematisk påse, at alle får den hjælp, som de har krav på, og at hjælpen har den kvalitet, som myndigheden har besluttet, at der skal være.

Kommunalbestyrelsens ansvar for og opgave med at føre tilsyn skal ses i sammenhæng med, at kommunalbestyrelsen også som myndighed har ansvaret for, at de personer, der er berettiget til hjælp efter den sociale lovgivning, får den hjælp, der er truffet afgørelse om.

Det er ud over det indholdsmæssige også overladt til kommunalbestyrelsen at organisere og tilrettelægge service og tilsyn på ældreområdet.

Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 151 c udarbejde og offentliggøre en politik for, hvordan kommunalbestyrelsen udfylder de allerede gældende lovmæssige rammer for tilsyn og opfølgning.

§ 161, Betaling

Det fremgår af stk. 3, at ældreministeren fastsætter regler om betaling for tilbud efter §§ 83, 83 a, 84 og 86 og om beregnings- og indkomstgrundlaget for betalingen for disse tilbud. Af stk. 4 fremgår det, at ministeren regler for modtagerens maksimale egenbetaling for madservice efter § 83, stk. 1, nr. 3. De nærmere regler herom fremgår af bekendtgørelse nr. 1576 af 27. december 2014 om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v. efter servicelovens §§ 79, 83 og 84.

§ 192. Plejehjem og beskyttede boliger

Anvisning til en plads på plejehjem, plejebolig eller friplejebolig foretages af kommunen på baggrund af en konkret og individuel vurdering af borgerens boligmæssige, sociale, økonomiske, psykiske og fysiske situation. Kommunen skal anvise plejehjemspladsen til den borger med størst behov for en bolig. Regler vedr. anvisning til en plads på plejehjem, plejebolig eller friplejebolig administreres under social- og boligministerens ressortområde.

Det er kun plejehjem efter servicelovens §192, der administreres under ældreministerens ressortområde. Det har ikke været muligt at opføre plejehjem efter servicelovens § 192 siden ældreboliglovens (almenboligloven) vedtagelse i 1987. Det karakteristiske ved plejehjem efter servicelovens § 192 er, at de er institutioner – dvs. at beboerne ikke er lejere som i moderne plejeboliger med de rettigheder og pligter, det indebærer. Der er dog indført en række tiltag, som skal sikre, at beboere på disse plejehjem har en række af de rettigheder, der også gælder for lejere i 2 plejeboliger i regi af almenboligloven. Plejehjemmene efter § 192 i serviceloven er en del af den kommunale boligforsyning.

§ 192 a. Plejehjemsgaranti

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde ældre, der har særligt behov for en plads på et plejehjem, eller for en almen plejebolig, jf. § 5, stk. 2, i lov om almene boliger m.v., en sådan plads eller bolig senest 2 måneder efter optagelse på en venteliste.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

§§ 30-33. Ældreråd

Heraf fremgår det, at der i hver kommune skal etableres mindst ét ældreråd. Ældrerådet rådgiver kommunalbestyrelsen i ældrepolitiske spørgsmål og formidler synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører de ældre.

Siden 1997 har det været et lovkrav, at der skal vælges et ældreråd i alle kommuner. Formålet med ældrerådene er at medvirke til at give de ældre størst mulig medindflydelse på kommunernes ældrepolitik og formidle synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal høre ældrerådet om alle spørgsmål, der vedrører ældre med mindre andet aftales.

Alle borgere, som er fyldt 60 år kan stemme og er valgbare til ældrerådet. Ældrerådernes medlemmer vælges som enkeltpersoner, ikke som repræsentanter for partier, interesseorganisationer mv. ved direkte valg mindst hvert fjerde år. Det er ikke reguleret, hvordan og hvornår valget afholdes.

Kommunalbestyrelserne skal betale udgifterne til ældrerådets virksomhed og stille lokaler og sekretariatsbistand til rådighed. Desuden skal kommunalbestyrelsen yde diæter, erstatning for dokumenteret tabt

arbejdsfortjeneste og udgiftsgodtgørelse. Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune, der beslutter, hvilke udgifter ældrerådet konkret får dækket.

De 98 ældreråd er samlet i paraplyorganisationen Danske Ældreråd. Formand for Danske Ældreråd er Inger Møller Nielsen fra Brønderslev Kommune.

Lov om friplejeboliger

§ 4. Kommunalbestyrelsens afgørelser om borgerens adgang til en friplejebolig og klageadgang

Heraf følger det, at kommunalbestyrelsen skal fremlægge grundlaget for beregningerne på friplejeboligleverandørens anmodning om certificering til at levere alle de tilbud, som opholdskommunen har truffet afgørelse om, at personen skal tilbydes.

Formålet hermed er at skabe gennemsigtighed i forhold til kommunalbestyrelsens beregninger. Det skal tydeligt fremgå, hvordan beregningen er foretaget, herunder for eksempel hvilke omkostninger der er medgået i beregningen, eller hvis der er anvendt fordelingsnøgler.

Kap. 3. Certificering som friplejeboligleverandør og friplejeboligleverandørens pligter

Kapitlet omhandler regler for certificering af friplejeboligleverandører og friplejeleverandørens pligter. Heraf fremgår det bl.a. af § 5, at Sundhedsstyrelsen har bemyndigelse til at udstede certificeringer, samt fremgår det af § 9, at ældreministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler herom, herunder fremgangsmåden ved ansøgning om og meddelelse af certificering.

Kap. 6. Afregning mellem kommunalbestyrelse og friplejeboligleverandør

Kapitlet omhandler regler for afregning mellem kommunalbestyrelse og friplejeboligleverandør. Heraf fremgår det bl.a. af § 32, at friplejeboligleverandøren fastsætter vejledende takster for ydelser efter lov om social service, som friplejeboligleverandøren er certificeret til at levere. Ligeledes fremgår det af § 33, at ældreministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om den tidligere opholdskommunes betaling for tilsyn med service til den kommune, hvor friplejeboligerne ligger.

§ 93, stk. 1, 2 og 4. Tilbagekaldelse af certifikation

Heraf fremgår det, at Sundhedsstyrelsen har bemyndigelse til at tilbagekalde certifikation, hvis friplejeboligleverandøren ikke lever op til de krav, som er listet i stk. 1. Af stk. 2 fremgår det, at certifikation kan tilbagekaldes delvis, hvis friplejeboligleverandørens misligholdelse ikke vedrører alle ydelser eller friplejeboliger omfattet af certifikation. Afslutningsvis fremgår det af stk. 4, at en afgørelse om tilbagekaldelse af certifikation skal indeholde oplysning om klageadgang til Ankestyrelsen og adgangen til at begære domstolsprøvelse.

§§ 94 og 95. Bortfald af certifikation

Heraf fremgår reglerne for, hvornår en certifikation bortfalder. Ifølge § 94 bortfalder certifikation, hvis der afsiges konkursdekret vedrørende friplejeboligleverandøren. Af § 95 gælder det, hvis friplejeboligerne ejes af en fysisk eller juridisk person, hvor en enkeltperson er enejer eller har bestemmende indflydelse, bortfalder certifikationen samtidig med, at den pågældende kommer under værgemål efter værgemålsloven eller dør.